

6. *A papír statisztikája.* Van összesen 3985 gyár, mely évenként 952 millió kilogramm papírt gyárt; ebből valami 476 millió kilogramm nyomtatási czélokra szolgál. Ebből a 476 millió kilogrammból az újságokra esik 300 millió, 100 millió kilogrammot használnak el az állami kormányok hivatalaikban; az iskolák 90 milliót, a kereskedés 120 milliót, az ipar 90 milliót, magán levelezés szintén 90 milliót. — A papírkészítés 192,000 embernek ad kenyeret (férfiak, nők és gyermekek).

7. *A léggömb százéves jubileumát ké-*

szülnek megülni Franciaországban. A francia kormány maga vette kezébe az ügyet. Az aeronautikai társulatok kebeléből képezett bizottság elnöke Gaston Tissandier. Nemzetközi kiállítást akarnak rendezni, melyben a léghajózásra vonatkozó minden találmány és készülék képviselve lenne.

8. *Hornstein Károly* a prágai csillagásztorony igazgatója és a csillagászat tanára a „Carl Ferdinand“ egyetemen, múlt évi december hó 22-ikén halt meg, 58 éves korában.

TÁRSULATI ÜGYEK.

Fegyzőkönyvi kivonatok a társulat üléseiről.

XXIV. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS.

1883, január 10-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

Titkár felolvassa a könyvtár és a pénztár megvizsgálására kiküldött bizottságok jelentéseit. — Tudomásul vétetnek; a közgyűlés elé fognak terjesztetni.

Titkár előterjeszti a Társulat forgó tőkéjének 1882-ik évi bevételeit és kiadásait, összehasonlítva a múlt évi bevételekkel és kiadásokkal valamint a jelen évre tett előirányzattal. Kiderül abból, hogy a bevétel 1703 frt. 23 krral több, a kiadás pedig 1619 frt. 55 krral kevesebb az előirányzottnál; továbbá, hogy a forgó tőke pénztári maradéka 4058 frt. 92 kr. — A választmány ez eredményt örvendetes tudomásul veszi és elhatározza, hogy a pénztári maradékból 2000 frt. az alaptőkéhez csatoltassék.

Elnök, tekintettel e szép eredményre, indítványozza, hogy a választmány a Társulat tisztviselőinek, kik a Társulat érdekeiért oly buzgalommal fáradoztak, jegyzőkönyvileg köszönetet mondjon. — A választmány a tisztviselőknak köszönetét jegyzőkönyvileg kifejezendőnek határozza.

Titkár jelenti, hogy a könyvtárat, megbízatása értelmében az Első magyar általános Biztosító Társaságnál 35,000 (harmincz-ötezer) frt. értékben, hat évi tartamra biztosította, melyért a biztosítás díja az első évben 19 frt. 78 kr., a további években pedig évenként 18 frt. 90 kr., megjegyzvén, hogy a hat évre szóló biztosítás évi részletei csak öt éven át fizetendők. — Tudomásul vétetik.

Titkár előterjeszti a közgyűlés napirendjét, valamint az újra választandó tisztikarra és a választmány kiegészítésére vonatkozó ajánlatokat. — A választmány valamennyit elfogadja, kinyomatni és a közgyűlés elé terjesztetni határozza.

Titkár jelentést tesz a szerkesztő bizottság üléséről. A szerkesztő bizottság a Természettudományi Közönynek a múlt évi terjedelemmel és ugyanazon belső szerkesztéssel való megtartását ajánlja továbbra is; azonkívül két új rovatot vél szükségesnek. Az egyik „Különfélék“ czímmel olyan apró természettudományi vagy személyi híreket tartalmazna, melyeket különben egy meglevő rovatba sem lehet beilleszteni; ennek vezetését Heller Ágost lesz szíves elvállalni. A másik rovat „Természettudományi mozgalmak a hazában“ czímmel, czimének megfelelőleg kiterjeszkednék mind azokra a nyilvános előadásokra és munkálatokra, melyek a m. tudományos akadémiában és tudományos társulatokban a természettudományokra vonatkoznak s így a természettudományok terén hazánkban mutatkozó munkálkodást akarja visszatükrözni lehetőleg közérthető nyelven, rövid kivonatokban; ennek szerkesztéséről a titkárság gondoskodik. — A választmány a szerkesztő bizottság ajánlatait egészben és részleteiben helyesli és elfogadja.

Titkár jelenti, hogy az állattani bizottság a következő pályakérdést ajánlja kitűzendőnek: „Kivántatik valamely érdekesebb állat vagy kisebb állatcsoport boncz-, szövet- és élettana, felvilágosító ábrákkal, önálló buvárlatok alapján.“ Jutalma a Bugátalából 300 frt. Evvel kapcsolatban titkár, tekintettel a pénztár kedvező állására és a pályakérdésnek széleskörű voltára, indítványozza, hogy a pályázat kihirdetésénél fejezze ki a választmány, hogy arra az esetre, ha a pályaművek közül kettő mutatkoznék érdemesnek a jutalomra, e másodikat is 300 frtnyi pályadíjjal koszorúzza. — A választmány a saját részéről úgy az ajánlatba ho-

zott tételt, mint a titkár indítványát elfogadja és azoknak a közgyűlés elé leendő terjesztését elhatározza.

¶ Titkár jelenti, hogy a Könyvkiadó Vállalat I—III. ciklusának kiadványaiból a lefolyt évben a Társulatnak 1672 frt. 30 kr. tiszta haszna volt. A IV-ik ciklus aláíróinak száma 1340.

A Füzetes Vállalat aláíróinak száma 1262. — Tudomásul van.

Titkár elszomorodással jelenti, hogy a múlt vál. ülés óta négy tagtársunk elhunyt.

táról értesült; elhunytak: Gyöngyösy János, levéltárnok Makón; Dr. Longhy Angelo, orvos Kézdi-Vásárhelyen; Dr. Péter György, orvos, B. Hunyadon; Dr. Weiss Jakab, orvos Budapestén. — Szomorú tudomásul szolgál.

Kilépéseket bejelentették 27-en. — Tudomásul van.

Az új tagokul ajánlottak nevei felolvastattak és mindannyian, számra 52-en, megválasztottak; velök a tagok létszáma, a veszteségeket levonva, 5614-re emelkedett, kik között 123 alapító és 98 hölgly van.

XXIII. RENDKÍVÜLI SZAKÜLÉS.

1883, január 10-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

53. Dr. Pillitz Vilmos referáló előadást tartott „A francia borászatról.“ Alkalma nyilván Franciaország nevezetesebb bortermő vidékeit beutazni, feladataul tűzte ki a francia borkezelést, a borkezeléshez használt eszközöket és azokat a módokat tanulmányozni, melyekkel a francziák nagy borszükségletüket a fillokszéra pusztításai daczára is fedezni tudják; elmondja, hogy a francia borkereskedők a közönséges használatra szánt borokat különböző műveletekkel alakítják a fogyasztó közönség inyéhez, hozzáadván mindazt, a mit a természet, az időjárás, a talaj nem adott meg nekik, nevezetesen szeszt, cukrot, tannint, a szerint, a mint és a milyen arány-

ban egyik vagy másik nélkül szűkölködik az illető bor; szokás továbbá a gipszezés és a festés is mályvával meg bodzabogyóval. Ezek után leírja és bemutatja azokat az eszközöket, melyeket a borkereskedők nagy szakismerettel szerkesztettek az egyes vizsgálatok gyors megejtésére; ilyenek a Houdart-féle oenobarometer, a Sailer-on-féle ebulliométer, és a kapillár-vinométer. Szól azután a szárított szőlőből készült bor alkalmazásáról a közönséges borok gyártásánál, és végül kifejezi, hogy a magyar borok értékének elismerését csak úgy fogjuk kivívni, ha a borászat tudományos alapját is úgy tudjuk közbirtokunkká tenni, mint a francziák.

A Forgó Tőke pénztári kimutatása

1883. évi januárhó végén.

Megnevezés	1882		1883		Megnevezés	1882		1883	
	frt.	kr.	frt.	kr.		frt.	kr.	frt.	kr.
Bevétel.					Kiadás.				
Maradék a megelőző évről	2503	74	4058	92	Alapítványul iratott . . .	1000	—	2000	—
Alapítványi és takarékpénztári kamatok, . .	—	—	9	71	Bútorokra	—	—	—	—
Oklevelek díja	68	—	80	—	Fára, világításra	70	65	32	32
Helybeli tagdíj a folyó évre	2032	—	2162	—	Házbérre	—	—	—	—
Vidéki tagdíj a folyó évre	1251	—	1201	—	Irodai költségre	—	—	7	15
Tagdíjhátralékok	172	—	156	—	Könyvtárra	140	75	164	99
Előrefizetett tagdíjak . .	36	—	33	—	Irói díjak s népsz. előad.	172	55	781	48
Előfizetések és eladott kiadványok	240	75	200	80	Szerkesztők tiszteletdíja .	30	—	30	—
Füzetes Vállalat	273	80	250	40	Közlöny kiállítására . . .	481	69	500	19
Hirdetések	—	—	—	—	Füzetes Vállalatra	4	50	13	—
Vegyesek	—	—	6	60	Kisebb nyomtatványokra	41	05	34	20
Összesen	6577	29	8158	43	Oklevelek kiállítására . .	14	10	15	60
					Tiszti személyzetre	661	02	663	46
					Szolgák fizetésére	80	—	80	—
					Postaköltségre	—	—	—	—
					Hirdető mellékletre	—	—	—	—
					Vegyes kiadásokra	135	70	122	60
					Rendkívüli kiadásokra . .	38	40	210	—
					Pályakérdésekre	300	—	—	—
					Összesen	3170	14	4654	99

LEUTNER KÁROLY s. k., pénztárnok.

K Ö Z G Y Ű L É S.

1883. jan. 7-ikén.

Elnök: SZILY KÁLMÁN.

I.

Elnök jelezve, hogy ismét egy hármas évkör teltt be a Társulat életében, fejtegeti azokat a tényezőket, melyek a Társulat felvirágzását előmozdították; kifejezi, hogy ezekben a Társulat további fejlődésének és virágzásának biztosítékait találja a jövőre nézve is. (L. egész terjedelmében e füzet 49-ik lapján.)

Elnök előterjeszti a közgyűlés napirendjét, azt a módosítást ajánlva, hogy a választások, minthogy sok időt kívánnak, a tisztí jelentések előtt ejtessenek meg.

A közgyűlés e módosítást helyesli és elfogadja.

Elnök bemutatja a múlt évi közgyűlés hitelesített jegyzőkönyvét; a mai ülés jegyzőkönyvének hitelesítésére Kerpely Antal, Nikl Mihály és Batizfalvy Samu urakat kéri fel.

Titkár előterjeszti, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében a választmány 8 tagja kisorsoltatván, e helyek, szakok szerint, a mai közgyűlésen lesznek betöltendők. A választmány az alapszabályok értelmében minden megüresedett helyre két-két szakférfit ajánl megválasztásra, hozzátéve, hogy minden szavazónak teljes szabadságában áll másokra is szavazni. — A tisztikar újraválasztását illetőleg jelenti a titkár, hogy az alapszabályoknak megfelelőleg a választmány e tekintetben is minden egyes tisztségre három-három tagot hoz a közgyűlésnek javaslatba a szavazók ugyanazon szabadságának megtartása mellett, mint a választmányi tagokat illetőleg.

Elnök szavazatszedő bizottságul Dr. Rózsahegy Aladár elnökle alatt Diétz Sándor, Kalecsinszky Sándor, Szontágh Tamás, Dr. Tömösváry Ödön és Dr. Szerényi Hugó urakat kéri fel.

Dr. Rózsahegy Aladár vonatkozóan a választmányi tagságra való javaslatba hozatalára, kijelenti, hogy körülményei a legközelebbi jövőben nem fogják megengedni a választmány ülésén való résztvételét, kéri a közgyűlésen jelenlevő azon tagokat, kik talán rá szavaztak volna, hogy szavazatukat másra szíveskedjenek adni.

Elnök az ülést a szavazatok beadásának idejére felfüggeszti.

—

A szavazatok beadatván, elnök az ülést újból megnyitja.

A napirendben a tisztí jelentések következnek.

II.

TITKÁRI JEJENTÉS.

— Fodor József-től. —

Tisztelt Közgyűlés! Méltán hasonlíthatom Társulatunkat szorgalmas, munkás családdhoz, a melynek tagjai egész napon át szerzte oszloknak a munka terére s az esteli harangszóra egybegyűlnek a családi hajlékba, hogy keresetüket meghozzák; hogy fogyasztásaikat, gyarapodásukat megbeszéljék. Munka után, jó akaratral és buzgalommal végezett munka után gyűltünk mi is egybe mai Közgyűlésünkön, hogy számot adjunk a letelt év felől; számoljunk kettőzött gonddal, mert Társulatunknak ma nem közönséges számoló napja van; olyan ez, mint a szombat a munkánál: működésünk három évi ciklusát zárjuk ma be. Bizonyára megengedi azért a t. Közgyűlés, hogy a midőn a következőkben a lefolyt esztendő eseményeit vázolandó vagyok, egyszersmind visszapillant-hassak az egész triennium eredményeire.

A lefolyt évben a *Választmány 8 rendez ülést* tartott, a melyekben mindazokat az ügyeket elintézte, a melyek Társulatunk szellemi és anyagi életében felmerültek. A Választmány ezen intézkedéseinek felsorolása alól talán felment a t. Közgyűlés, tekintettel arra, hogy amaz intézkedések fontosabbjai időről időre a Közlöny hasábjain nyilvánossá tétettek.

Reá térhetek a Társulatunk kebelében folyt *szellemi munkásságra*. E munkásság egyrészt gyűléseinkben, másrészt kiadványainkban, a pályázatokban és a tudományos megbízatásokban nyilvánult.

Előbb a *gyűlésekről* számoljunk.

Szakülésünk a múlt közgyűlés óta 6 volt; előadást tartottak:

Dr. Horváth Géza 1. „A régi görögök phtheir nevű rovaráról“. 2. „A mézharmatról“.

Dr. Pillitz Vilmos „A kondenzált mustról“.

Dr. Ónodi Adolf „Töredék a kutyá anatómiájából“.

Dr. Madarász Gyula „A közönséges füstös fecskék varietásairól“.

Dr. Szili Adolf „A színvakságról“.

Méhely Lajos „A bonctani készítmények szárazon eltartásának új módjáról“.

Franczenau Ágoston „Az Erdélyben legközelebb hullott meteoritokról“.

Diétz Sándor „A kukoricza rendellenes képződéseiről“.

Herman Ottó „A szarvas vipéráról és a kigyófarkú tekenősbékáról“.

Dr. Laufnauer Károly „A szaglász középonti idegszervéről“.

Dr. Than Károly „A világító gáz meghatározásáról a levegőben“.

Dr. Mihalkovics Géza „A Thoma-féle mikrotomról“.

Frank Ödön „A lakások dezinfekciójáról“.

Vagyis 13 előadó 14 előadást tartott. Az egész háromévi ciklus alatt pedig tartott 56 szakelőadás; előadók voltak — az épen elősoroltakat nem említve — : König Gyula, Dr. Wartha Vincze (kétszer), Dr. Ulbricht Rikárd, Dr. Bókai Árpád (kétszer), Dr. Borbás Vincze (háromszor), Kriesch János, Dr. Rózsahegy Aladár (háromszor), Balagi János, Tausz Ferencz, Paszlavszky József (kétszer), Dr. Fuchs Dávid (kétszer), Dr. Dezső Béla, Dr. Thanhofer Lajos, Dr. Iszlay József, Dr. Lengyel Béla, Dr. Ónodi Adolf (négyyszer), Dr. Babes Viktor (háromszor), Dr. Szily Kálmán, Heller Ágost, Dr. Horváth Géza (kétszer), Schuller Alajos (kétszer), Dr. Entz Géza, Dr. Szabó Ferencz és Dr. Török Aurél.

A szakelőadásokat illetőleg a múlt évben egy újabb, bizonyos tekintetben magasabb jelentőségű lépést tett a Választmány; elhatározta a nagyobb szabású, ú. n. *referáló előadások* tartását.

Ebben az évben legelőször van alkalam szakelőadásaink ez új neméről jelentést tehetni.

A kik a Társulatunknál, valamint egyéb, természettudományokkal foglalkozó testületeknél folyó szellemi életet, az ott tartott előadásokat figyelemmel kísérik, bizonyára észrevették már, hogy ezen előadások főképen két irányban mozognak: majd tisztán tudományos *szakelőadások* azok, a melyek valamely szaktudománynak valami új kérdésével foglalkoznak, s rendszeresen csakis a tulajdonképeni szakférfiakat érdeklik; majd *népszerű* előadások azok, a melyek megint egészen elemi ismereteket igyekeznek terjeszteni a nagy közönség körében.

Hiányzik az előadások eme két neme mellett egy harmadik, a melynek feladata a *szaktudománynak* popularizálása a *tudományos képzettségű* közönség előtt: a *szaktudományok haladásáról referáló előadás, nem a szakférfiak, hanem általán a tudományos képzettségű biró közönség részére*. Tanulmányi rendszerrel mellett a természettudományokkal számosan, a legkülönbözőbb életpályán működők megismerkednek: az orvosok, természettudósok, mérnökök és sokan mások. A természettudományok végtelen tere, sokfélesége nem engedi azonban meg, hogy ők később is, a mikor az egyetemeket s tanodákat elhagyva a

mindennapi élet munkakörébe léptek, a természettudományok egyes ágainak újabb haladását még mindig figyelemmel kíséressék, noha, a természettudományoknak egymással szoros kapcsolatosságánál fogva, nagyon is kívánatos, hogy a tudomány egyik ágában se maradjanak vissza, és önnön maguk is érzik a tudományágakkal való együttaladás szükségességét.

Ez a folytonos kontaktus a természettudományok egyes ágainak fejlődése és a természettudományi műveltséggel bíró közönség között csak úgy tartható fenn mai viszonyaink között, hogyha a különböző szakmák haladása vele a lehető legrövidebb úton s legtanulságosabb alakban közöltetik.

Erre való a referáló szakelőadás, a mely a természettudományok különböző ágaiban történő legnevezetesebb haladásokat tanulságosan, bemutatásokkal egybekötve, a természettudományok mindenféle ágaival foglalkozók számára egybefoglalva s érthetőn megvilágosítva előadja. A példa legjobban fel fogja deríteni ezen előadások feladatát. A természettudományoknak alapjait ismerő tudja péld., — ha nem zoológus is — hogy az emberi testben különböző élősködő állatok találhatók; hallja azt is, úgy sebtében, hogy újabb időben több igen nevezetes belső férget fedeztek fel az orvosok meg zoológusok; azonban vajmi ritkán van alkalma eléggé behatóan foglalkozni eme szervezetekkel; ritkán jut hozzá, hogy azokat bemutatva, demonstrálva láthassa. Az a referáló előadás, a melyet a lefolyt évben Dr. Örléy László tagtársunk az emberi belférgéről tartott, bizonyára széles természettudományi körben tett eleget olyféle szükségnek, a midőn megismertette az emberi testben újabb időben felfedezett élődsi szervezeteket, leírta, bemutatta őket és megmagyarázta zoológiai, orvosi és általános természettudományi jelentőségüket.

Egy másik referáló előadásban Antolik Károly vidéki tagtársunk az elektromos szikra sikamlásának képeit mutatta be, a melyek annál nagyobb érdekléssel bírtak reánk nézve, mert ama szép kísérletek feltalálásában és kidolgozásában lényeges szerepe volt magának az előadó tagtársunknak.

A harmadik referáló előadást Dr. Müller Kálmán tagtársunk tartotta a *tuberkulózisról*, reá mutatva ezen betegség roppant pusztító voltára, — kifejtve az orvosi tudomány vélekedését erre a nyilvánragadós betegsége nézve, s bemutatva a legújabbban Koch által felfedezett apró baktériumokat.

A negyedik referáló előadást csak a múlt héten tartotta Dr. Pillitz Vilmos

tagtársunk, a *francia borászatról*. Meggyőzött bennünket arról, hogy Franciaországban nem a bortermés a jobb, hanem a borkezelés a szakavatottabb. Megismertette ama fizikai és chemiai eszközöket, a melyeket Franciaországban úgyszólván minden borgazda használ, hogy természet megvizsgálja, s annak alapján borát megjavíthassa. Meggyőzött bennünket arról, hogy a gazdaközönségnek természettudományokban felvilágosodása a legegyszerűbb út az ügyes borkezelésre és a megvagyonosodásra.

Előadásainknak harmadik nemét a *népszerű természettudományi estélyek* képezik. Ily estélyen a lefolyt évben előadást tartottak:

Paszlavszky József két előadást, az ausztráliai szigetvilág életéről;

Dr. Thánhoffer Lajos, a mikroszkópról;

Dr. Say Móricz, a gyufáról és történetéről;

Dr. Lengyel Béla „egy lap a chemia történetéből“;

Dr. Antal Géza az életmentésről, nevezetesen pedig az elvérzésről, és

Dr. Szabó József két előadást Északamerikának természeti, társadalmi és tudományi viszonyairól.

Vagyis 6 előadó 8 előadást tartott. A lefolyt három évi ciklus alatt pedig volt összesen 27 természettudományi estély. Előadást tartottak: Schuller Alajos, Klein Gyula, Dr. Korányi Frigyes, Lóczy Lajos, Dr. Janny Gyula, Dr. Dezső Béla, De Gerardo Attila, Dr. Schulek Vilmos, Dr. Szabó József, Herman Ottó, Báró Eötvös Loránd, Dr. Lengyel Béla, Dr. Kétli Károly, Vámbéry Armin, König Gyula, Dr. Müller Kálmán és a főntebb nevezettek.

Hogy mennyire megfelelenek népszerű estélyeink a közérdeklődésnek, annak legjobb bizonyítéka ezen előadások folytonos és örvendetes látogatottsága.

Reátérek *kiadványainkra, valszint a megbízatásokra és pályázatokra.*

A *Természettudományi Közlöny*, Társulatunknak ezen egybefűző kapcsa 33¹/₂ íven jelent meg, hatodfél ezer példányban. Megjelent pedig a XIV. kötet; 149—160. füzet. Tartalmazott Közlönyünk 34 nagyobb cikket 28 szerzőtől; a cikkek közül 24 eredeti volt. Apróbb közleményt írt 53 tagtársunk, 125 tárgyról, s ezenkívül a levélszekrény 61 kérdésre adott feleletet.

A *Könyvkiadó Vállalat* 4-ik ciklusának második éve telelt. Aláíróink kezei közé bocsátottuk Czögler Alajos tagtársunk pályanyertes munkáját: a fizika történetét, két vaskos kötetben.

Alig volt még Társulatunk kebelében oly szerencsés pályázat, mint az, a mely ezt a munkát is megteremte; mond-

hatnók, hogy ikerrel ajándékozta meg Társulatunkat. Az egyik munka Heller Ágost tagtársunké volt, mely mű alapos tudományossága, vizsgáló szelleme által első sorban nyerte el a kitűzött Bugát-féle díjat. E munka jelességéről eléggé tanuskodik az a körülmény, hogy német nyelvre lefordítva kiadót talált, s a szakirodalom körében tetszést aratott. A második munka a Czögler-é volt. Jól érkezett; könyvkiadó vállalatunkba kitűnően beillett, s ma ezernyi olvasónk gyönyörködik annak szépségeiben. Czögler életrajzokat írt. Azt hinné az olvasó, hogy regény van a kezében, pedig csupa komoly és tanulságos dolog az a mit olvas: megismerteti vele a munkát, a közben, hogy a tudomány hőseinek érdekes és tanulságos élettörténetét adja, azon ismereteknek támadását és fejlődését, a melyek a mai tudomány és civilizáció egyik alapkövét képezik. És mindezt szép nyelvezettel, meleg hangon és világos szavakkal tárja elénk Czögler munkája, a melyet csak annál inkább szeretünk, mert ezen kiadványunknak nemcsak a nyelve magyar, de eredete is.

A negyedik ciklusnak második nagy munkája, Emery növénytana, sajtó alatt van; felerészben ki is van szedve; az év derekán ez a munka is aláíróink kezei között leszen. A munkát Mendlik Alajos és Király Pál fordítják és Klein Gyula revideálja.

A harmadik nagy munka e ciklusban Darwin alapvető műve „az ember származásáról“. Ennek fordítására Társulatunk Entz Géza és Török Aurél tagtársainkat nyerte meg, a revízióra pedig Margó Tivadart, a kinek szíves ígérését bírjuk, hogy előszót fog írni hozzá, a mely Darwin összes tudományos munkásságát ismertetni és jellemezni fogja. E munka elkészítése is oly gyorsan halad, hogy remélhetjük, hogy még ezen év folytán, tehát még a ciklus letelte előtt szét fog küldetni.

A lefolyt három év alatt a könyvkiadó vállalatban elkészítettük s a magyar olvasó közönség kezeihez juttattuk: Reclus munkájának második kötetét, — továbbá Erisman népszerű egészségtanát, Topinard Anthropológiáját, és Czögler fizika történetét.

A könyvkiadó vállalatnak jelenleg 1340 aláírója van.

A *Füzetes Vállalatban* megjelent 5 füzet, a 32—36-ik, a melyek Dr. Müller Kálmán előadását a lélekzésről, Paszlavszky József előadását az ausztráliai szigetvilágról, Dr. Thánhoffer Lajos előadását a mikroszkópról, Dr. Lengyel Béla előadását a chemia történetéből és Dr. Say Móricz előadását a gyufáról tartalmazzák. Sajtó alatt van,

s a VI. kötetnek első füzétét fogja képezni Dr. Antal Géza előadása az életmentésről. E vállalatnak 1262 aláírója van.

A tudományos szakmunkázkodás a lefolyt évben ép úgy eleven volt Társulatunk kebelében, mint a megelőzőkben.

Ami tudományos munkázkodás egyik legfőbb támasztója és forrása az *Országos Segély*, a melyet vallás és közoktatásügyi miniszterünk, Trefort Ágoston nem szűnő gondoskodása s Törvényhozásunk felvilágosodott szelleme ez évben is megszerzett Társulatunk részére.

Az országos segélyből kiadtuk ez év folytán Dada Jenő munkáját, a magyar állattani irodalom ismertetését, 1870-től 1880-ig. Magyarország zoológusai bizonyára örömmel vették ezt a munkát, a mely könnyűvé teszi annak áttekintését, a mit nálunk az állattudomány ama pezsgő életű évtized alatt haladott. De a nem állattudósok is csak épülhetnek ama munka lapozásánál, látva, hogy nem éppen nagyszámú szaktudósainknak hangvaszorgalma minő terjedelmes állattani irodalmat eredményezett.

Kiadtuk továbbá Kosutány Tamás, Magyarország dohányfajai vizsgálatáról szóló munkájának német fordítását — a magyar szöveg a mult év végén készült már el — ily módon lehetővé téve, hogy a sok és beható vizsgálat és elemzés, a melyeket tagtársunk munkája tartalmaz, a külföld előtt is ismertté s használhatóvá válhassék; ily módon szolgálva azután egyrészt a hazai irodalom tekintélyének emelésére a külföld előtt, másrészt alkalmat nyújtva arra is, hogy a külföld dohányfajainak jeles tulajdonságait megismerve, anyagilag is és busásan megtéríthesse az aránylag csekély áldozatot, a mibe az országnak ama tudományos munka készítése és kiadása került.

Összegezve a lefolyt három évben az országos segélyből kiadott szakmunkákat, azok a főntebbieken kívül e következők:

Maderspach Livius „Magyarország vasérczfekehelyei.“

Dr. Örley László „Az anguillulidák családjának monografiája.“

Herman Ottó „Fillokszéra“ című munkája.

Schenzl Guidó „Adalékok a Magyar koronához tartozó országok földmágnességi viszonyainak ismeretéhez“ magyarul és németül;

Kosutány Tamás „Magyarország jellemzőbb dohányainak chemiai és növényéletani vizsgálata“ (magyarul).

Ezek a tényleg megjelent munkákon kívül számos más részint *sajtó alatt van*, részint készen áll — részben vagy egészen — a kiadásra. Így sajtó alatt van Dr. Gruber Lajos munkája, „Földrajzi

helymeghatározások kézikönyve“, számos ábrával együtt; továbbá Schenzl Guidó, földmágnességi helymeghatározások kézikönyve, számos ábrával és táblázatokkal. Készen van Plósz Pál és Csánádi Gusztáv borászati kézikönyve, Hazslinszky Frigyes munkája Magyarország mohai és zuzmóiról. Részben készek Pethő Gyula, Dr. Dezső Béla és mások munkái.

A míg így már most is egész sora a tudományos szakmunkáknak vagy készen áll vagy pedig rövid időn elkészül: más részét Társulatunk az országos segélyből tett újabb és újabb *megbízásai* által egyre növeli a körülötte seregült munkások pályámat. Így a lefolyt évben nyílt pályázat alapján megbizta a választmány:

Békessy Lászlót „a tejkezelés és sajtőkészítés, gyakorlati szempontból“ című munkával, 500 frintot biztosítva részére; megbizta továbbá:

Hensch Árpádot „Az okszerű talajművelés elmélete és gyakorlata“ című munkával, szintén 500 forintot biztosítva tiszteletdíjúl.

Ügyjezen év folyamán megbizta a Választmány az országos segélyből Török Aurél, Telegdi Roth Lajos és Lóczy Lajos tagtársainkat az ó-rusznai barlang behatóbb megvizsgálásával, 200 forintot ajánlva fel e vizsgálatra. Az ő jelentésök is nemsokára sajtó alá kerül.

Az említetteken kívül megbizatással bírnak, az országos segélyből a korábbi évekről: Budai József, Hantken Miksa, Janka Viktor, Mika Károly, Krenner József, Kriesch János, Pungur Gyula, Schafarzik Ferencz, Simkovits Lajos, Tömösváry Ödön és Ulbricht Rikárd tagtársaink.

Mint később szerencsém lesz előterjeszteni, a Választmány ajánlja, hogy az országos segélyből ebben az évben is hirdetessék *nyílt pályázat* s a pályaművek jutalmazására 1000 frt. tüzessék ki.

Nem kevés része van ama tudományos munkásság élesztésében, a mely társulatunkban tapasztalható, Semsey Andor úrnak, Társulatunk tiszteletbeli tagjának. Az ő általa megajánlott pályadíj eredménye Entz Géza kolozsvári tanárnak a protozoákról szóló nagy munkája, a mely nagyobb részében ez év folyamán elkészült s jelenleg — még pedig egyszerre magyar és német nyelven — kiadásra rendeztetik be. Annak eredménye Mocsáry Sándor munkája is, a mely részben már elkészült. Az általa tett följajlás alapján vannak megbizva tudományos munkákkal még Herman Ottó és Inkey Béla tagtársaink.

Végül — mint szerencsém lesz később előterjeszteni — azt is ajánlja a Választ-

mány, hogy Társulatunk a Bugát-Schuster-féle alapból ebben az évben is hirdessen *titkos pályázatot*, még pedig egy állattani kérdésre.

Tisztelt Közgyűlés! Ime Társulatunk szellemi munkásságának képe. Bár hosszúra nyult e munkásságnak s eredményeinek rajzolása, legyen szabad mégis egy két statisztikai adatba öntve, még világosabbá tenni azt. A lefolyt évben ugyanis Társulatunk összes kiadványai 137 $\frac{1}{2}$ nyomtatott ívre terjednek, a melyek 140 ábrával, képpel s egyéb műmelléklettel vannak illusztrálva. Az egész triennium alatt pedig kiadtunk összesen: 447 $\frac{1}{2}$ ívet, 791 ábrával s egyéb műmelléklettel.

A lefolyt évrnek, valamint a trienniumnak *anyagi eredményeiről* csak röviden szólok. Tisztársam, a pénztárnok erre vonatkozólag részletesebb előterjesztést fog nyújtani. Lényegében abba foglalható egybe az anyagi eredmény, hogy Társulatunk bevételei állandók, sőt növekedők, míg kiadásai a bevételek mögött messze elmaradnak. Így történik az, hogy Társulatunk jelentékeny vagyonszaporodással zárhatja le számadásait. A lefolyt évben a Társulat „*forgó tőke*” számlája 4058 frt. 98 kr. pénztári maradékkal zárattott le, a mely összegből a Választmány 2000 frtot alapítványúl írt át, 2058 frt. 92 krt. pedig a következő évi forgó tőke számlájára vitt át. A Társulat *alaptőkéje* továbbá a lefolyt évben 5247 frt. 59 krral szaporodott, a mely összegből 3822 frt. 30 kr.-t a Társulat maga alapított, míg a *hazai első takarékpénztár* ujjólag 200 frttal növelte eddigi alapítványát. *A mai napon* Társulatunk alaptőkéje — hozzászámítva a Választmány által a lefolyt év feleslegéből tett 2000 frt. alapítványt — összesen 51541 frt. 71 kr.-ra megy — vagyis alaptőkének a százezer felét meghaladta.

Összegezve az utolsó három évet, Társulatunk alaptőkéjének szaporodása a következő:

1879 végén alapítványi tőkének volt.	32618 frt. 75 kr.
1882 végén alapítványi tőkének volt.	49541 „ 74 „

Az „*alapítványi tőke*” szaporodása 3 év alatt . 16922 frt. 99 kr.

Végre Társulatunk pénz- és értékbeli tiszta, *saját vagyona* az év végén 53,600 frt. 66 krt tesz ki; vagyis a lefolyt évben a vagyon 6862 frt. 77 krral szaporodott, — nem számítva azt a vagyonszaporodást, a mi könyvtárunk könyveiben, ez évi kiadványainkban fekszik, a melyekkel együtt az ez évi tényleges vagyonszaporodás alig marad 10,000 frt. érték mögött.

És ezt az örvendetes eredményt kinek

köszönheti Társulatunk? Tagjainak; azok buzgalmának és áldozatkészségének.

Társulatunkba a lefolyt esztendőben 328 új tag lépett be s tagjaink száma *jelenleg 5614-re* megy; közöttük 123 alapító és 98 hölgytag. Nevezetesen örökítő tagokká lettek a lefolyt évben:

Mojsisovics Vilmos, Liptó-Szent-Miklóson	60 frttal.
Kismartoni hg. Eszterházi-könyvtár	60 „
Dávid Vilmos, Budapesten	100 „
Dr. Antal Géza, Budapesten	100 „
Czögler Alajos, Szegeden	60 „

A legérzékenyebb veszteséget tagjaink sorában a halál okozta, a mely ez évben 65-öt ragadott el közülünk; nevezetesen Vész János Armin is, Társulatunknak 1864-ben első titkárát és Zarándi Knöpfler Vilmost, egyik legrégebb (1844 óta) és legbuzgóbb tagunkat. Ch. Darwin-ban is, ezen tudós-héroszban mi is veszteséget panaszkodhatunk, mert ő Társulatunknak levelező tagja volt.

Az utolsó három év alatt összesen 1122-en választattak meg tagokul; leszámítva a veszteségeket, a tényleges szaporodás 359.

Tagtársainknak ama magas száma mellett is tapasztalható ez a folytonos gyarapodás a tagok létszámában a legbiztosabb jel arra, hogy Társulatunk a művelt magyar néposztály részvétét és bizodalját megszerzte; *ez pedig az a biztos alap, a melyen Társulatunk mindenkor fennállani, sőt továbbfejlődni fog.*

III.

PÉNZTÁRNOKI JELENTÉS.

— Leutner Károlytól. —

Tisztelt Közgyűlés!

A most három éve biztató reményekkel megkezdődött triennium letűnt.

Mennyiben teljesültek e remények társulatunk szellemi életének terén, arról előttem szóló tisztársam titkári jelentése tanúskodott; lett-e gyümölcs zöldső reményeinkből anyagi tekintetben, arról nekem jutott a szerencse, hogy jelentést tehessek, s minthogy a közelebbi letűnt év pénztári számadása kinyomtatva a t. Közgyűlés kezében van, e jelentésben röviden csak a főbb eredményekre óhajtok reámutatni.

A múlt évi összes pénztári forgalom 58750 frt. 32 kr. bevételből és 56330 frt. 78 kr. kiadásból állott, tehát összesen 115081 frt. 10 kr. volt.

Alaptőkének a múlt évben 5307 frt. 59 krral gyarapodott, melyből 720 frt. jött be tagoktól, 4587 frt. 59 krt. pedig maga a *Társulat* részint *forgó tőkéjének* pénzmaradványából, részint könyvkiadó vállalatának tiszta jövedelméből alapított; és így alaptőkének múlt év december 31-ikén

49,541 frt. 74 krt tett, amely összegből csak 1195 frt. van kötelezvényen, a többi készpénzben és értékpapirokban.

Forgó tőkénket 4058 frt. 92 kr. tiszta pénzmaradvánnyal zártuk le, a mely eredmény, ha tekintetbe vesszük, hogy a kimutatott 21,554 frt. 45 kr. kiadásban 2150 frt. az alaptőkéhez ment át, s így tulajdonképen nem kiadás: versenyez a megelőző évek eredményeivel, sőt túl is haladja azokat.

Egy pillantás a forgó tőke számlájára meggyőz bennünket arról, hogy ily eredményt csak helyes és folytonos takarékoság hozhat létre; ugyanis míg a bevételek minden tétele emelkedést mutat, a kiadások minden tételben alúlmaradtak az előirányzatban.

Az országos érdekű kutatások számlájára nézve, a melyből ismeretesen a Társulatunk semmiféle közvetlen anyagi hasznot nem húz, csak felemlitem, hogy 6763 frt. 30 krt hozott át az 1883-ik évre.

A könyvkiadó vállalat ciklusaira nézve, kiosztott számadásom bő felvilágosítást nyújt, s így az ottlevő adatok ismételt felsorolásával nem akarom a tisztelt Közgyűlés türelmét fárasztani, és áttérek a társulatunk készpénzben és értékpapirokban levő vagyonának kimutatására. Ezt a tiszta vagyont 1882. december 31-ikén 53,600 frt. 66 kr.-nyi összeg képezi, mely 6862 frt. 77 kr. vagyonszaporodást mutat fel az 1882-ik évről.

És most vessünk egy futó pillantást a lefolyt triennium főbb eredményeire is!

Ha az alaptőke jelenlegi állását 49,541 frt. 74 krt összehasonlítjuk annak 1879-ik év végén kimutatott állásával, 32,618 frt. 75 krral, kitűnik, hogy az alaptőke a triennium alatt 16,922 frt. és 99 kr.-ral, azaz az 1879-ik

évi alaptőke összegének 52%-ával növekedett.

Ezen meglepő eredmény örvendetes volta még inkább fokozódik, ha e gyarapodás forrásait megvizsgáljuk és kutatjuk, milyen mértékben járultak ezek egyenként amaz eredmény létrehozásához, és látjuk, hogy 1. a *forgó tőke* hozzájárult 9450 frt.-tal, vagyis 55.2%-kal; 2. a *könyvkiadó vállalat* 3732 frt. 64 kr.-ral vagyis 22.0%-kal; 3. az *örökítő tagdíjak* 1730 frt. 5 kr. 10.2%-kal; 4. a *Hazai első takarékpénztár adománya* 400 frt. 2.4%-kal; 5. a *vásárolt értékpapírok névleges értéke és ára közötti különbségből származó nyereség* 1610 frt. 30 kr. 10.2%-kal. Ezekből a adatokból kitűnik, hogy az alaptőkének gyarapításához maga a Társulat 87.4%-kal járult a lefolyt triennium alatt.

A *forgó tőke összes bevétele* az épen lefolyt trienniumban kerek számban 69,160 frt. 81 kr. összehasonlítva a megelőző triennium 66,050 frt. 72 kr. bevételével, 3102 frt. 9 kr. azaz 4.5%-nyi emelkedést tüntet fel; *tisztán a tagdíjakból* és oklevéldíjakból származó bevétel pedig 3.5% gyarapodást mutat.

Végre a triennium kiadásaiából, bele nem értve az alapítván yhoz átírt összegeket a társulat tisztán szellemi céljaira 64,729 frt. 64 krt fordított, a mely összeg a kiadásoknak mintegy 65%-át képezi.

E rideg számok, tisztelt Közgyűlés, minden ékes beszédnél hatalmasabban bizonyítják, hogy Társulatunk nemcsak hogy teljesen megszilárdultnak tekinthető, hanem minden irányban növekedésnek örvend, mert ilyen nagy számok mellett 4—5% növekedés is bizonyára tetemesnek mondható, és erős bizonyíték, hogy a triennium kezdetén táplált biztató remények gazdag gyümölcsöse érlelődtek.

* * *

A KIR. MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT PÉNZTÁRÁNAK ÁLLÁSA 1882 VÉGÉN.

I.

PÉNZTÁRI EGYBEVETÉS 1882-IK ÉVI DECEMBER 31-IKÉN.

Bevétel:

1. 1881. évről maradt <i>takarékpénztári betételek</i>	12200 frt. — kr.	
2. 1881. évről maradt <i>készpénz</i>	2870 " 14 "	15070 frt. 14 kr.
3. Az <i>alaptőke</i> bevételei 1882-ben:		
a) Az Első hazai takarékpénztár adománya	200 " — "	
b) Befizetett örökítő tagdíjak	460 " — "	
c) A forgó tőke alapítványa az 1881. évi maradvékból	1000 " — "	
d) A forgó tőke 1882. évi bevételeinek 5%-a alapítványul iratott	1150 " — "	
e) A Könyvkiadó Vállalat első három ciklusának tiszta bevételeiből tett alapítvány	1328 " 06 "	

f) Johnson és Erismann műveinek olcsóbb kiadásából befolyt összeg.	344	"	24	"		
g) Értékpapírok kisorsolásából	1100	"	—	"	5582	frt. 30 kr.
4. A forgó tőke 1882. évi összes bevétele					23109	" 63 "
5. Az Országos érdeklő kutatások számlájának 1882-ik évi bevétele					4000	" — "
6. A Könyvkiadó Vállalat 1882. évi bevétele						
a) I-ső ciklusban	607	frt.	65	kr.		
b) II-ik	331	"	60	"		
c) III-ik	933	"	50	"		
d) IV-ik	9115	"	50	"	10988	" 25 "
Bevételek főösszege					58750	" 32 "

K i a d á s :

1. Az alaptőke pénzbeli bevételeiből vásárolt értékpapírokra.	5134	frt.	71	kr.		
2. A forgó tőke 1882. évi összes kiadása	21554	"	45	"		
3. Az Országos érdeklő kutatások számlájának kiadása	3043	"	67	"		
4. A Könyvkiadó Vállalat kiadása						
a) Az I-ső ciklusban	607	"	65	"		
b) A II-ik	331	"	60	"		
c) A III-ik	933	"	50	"		
d) A IV-ik	7825	"	20	"	39430	frt. 78 kr.
5. A takarékpénztárban levő készpénz					16900	" — "
6. 1883-ra átviendő pénztári maradvány					2419	" 54 "
Kiadások főösszege					58750	" 32 "

II.

ALAPÍTVÁNYOK SZÁMLÁJA.

B e v é t e l :

	Készpénz :		Értékpapír :		Kötvények :	
	frt.	kr.	frt.	kr.	frt.	kr.
1. Az 1881. évről áthozott	1679	15	41420	—	1135	—
2. Az első hazai takarékpénztár adománya	200	—	—	—	—	—
3. 1882-ben befolyt örökítő tagdíjak.	460	—	100	—	60	—
4. A társulat alapítványa a forgó tőke 1881. évi maradékából	1000	—	—	—	—	—
5. A forgó tőke 1882. évi bevételeinek 5% alapítványul iratott	1150	—	—	—	—	—
6. A Könyvkiadó Vállalat lefolyt három ciklusának 1882. évi tiszta bevétele és pedig						
I-ső ciklusból 429	frt.	77	kr.			
II-ik	255	"	12	"		
III-ik	643	"	17	"		
	1328	"	06	"	—	—
7. Johnson „Miből lesz a termés“ cz. munkájának olcsóbb kiadásából befolyt összeg	250	"	24	"	—	—
8. Erismann „Népszerű Egészségtan“ cz. munkájának olcsóbb kiadásából	94	"	—	"	—	—
9. Értékpapírok kisorsolásából	1100	"	—	"	—	—
10. Vásárolt értékpapírok	—	"	—	"	—	—
			5800	"	—	—
Összes bevétel	7261	"	45	"	47320	"
Levónván az összes kiadást	5134	"	71	"	1100	"
Marad mint tényleges alaptőke 1882 végén	2126	"	74	"	46220	"
					1195	"

K i a d á s :

	Készpénz:	Értékpapír:	Kötvények:
1. Értékpapírok vásárlására	5134 frt. 71 kr.	— frt. — kr.	— frt. — kr.
2. Kisorsolt értékpapírok	— " — "	1100 " — "	— " — "
Összes kiadás	5134 " 71 "	1100 " — "	— " — "

III.

FORGÓ TŐKE SZÁMLÁJA.

B e v é t e l :

1. Pénztári maradék 1881-ről		2603 frt. 74 kr.
2. Alapítványi kamatok	2946 frt. 39 kr.	
3. Oklevelek díja	672 " — "	
4. Tagok évdíjai	14923 " — "	
5. Évdíj-hátralékok	650 " 50 "	
6. Előre fizetett tagdíjak	657 " 50 "	
7. Eladott kiadványok	2732 " 40 "	
8. Vegyesek	21 " 44 "	
9. Hirdető melléklet	506 " 40 "	23109 frt. 63 kr.
A forgó tőke összes bevétele		25613 " 37 "

K i a d á s :

1. A „Természettudományi Közöny” kiállítására	7482 frt. 48 kr.	
2. Népszerű előadásokra	1259 " 57 "	
3. Könyvtárra	1999 " 91 "	
4. Oklevelek kiállítására	177 " 50 "	
5. Kisebb nyomtatványokra	282 " 85 "	
6. Irodai költségekre	107 " 72 "	
7. Póztai költségekre	260 " 96 "	
8. Lakásbérre	1674 " — "	
9. Bútorokra és eszközökre	89 " 93 "	
10. Fűtésre és világításra	381 " 26 "	
11. Vegyes kiadásokra	233 " 40 "	
12. Tiszti díjazásra	3748 " 08 "	
13. Szolgák fizetésére	1010 " — "	
14. Rendkívüli kiadások	154 " 65 "	
15. A hirdető mellékletre	242 " 19 "	
16. Pályakérdésekre	300 " — "	
17. Átírás az alaptőkéhez	1000 " — "	
18. Átírás az alaptőkéhez a forgó tőke 5%-a	1150 " — "	
A forgó tőke összes kiadása		21554 frt. 45 kr.
1883-ra átviendő pénzkészlet		4058 " 92 "

IV.

ORSZÁGOS ÉRDEKŰ KUTATÁSOK ÉS KÖZLEMÉNYEK SZÁMLÁJA.

B e v é t e l :

1. Az országos segély 1881-ik évi maradványa	3956 frt. 97 kr.	
2. " " " 1882. évre	4000 " — "	7956 frt. 97 kr.
3. Magán segély (Semsey, Br. Eötvös adománya) 1881-ik évi maradéka	1850 " — "	
Összes bevétel		9806 " 97 "
Levonván az 1882. évi összes kiadást		3043 " 67 "
1883-ra átviendő pénzkészlet: a) Az országos segélyből	5363 frt. 30 kr.	
b) Magán segélyből	1400 " — "	6763 " 30 "

K i a d á s :

1. Kosutány Tamás „Magyarország dohányai” cz. munkája III. kötetének		
a) nyomtatásáért	395 frt. 62 kr.	
b) füzéseért	7 " — "	

c) A három kötet kivonatos német szövegének tiszteletdíjával	200	"	—	"	
d) A német szöveg nyomtatásáért	212	"	80	"	
e) A német szöveg befűzéseért	5	"	40	"	820 frt. 82 kr.
2. Pethő Gyula „A Fruska-Gora-hegység krétakorszak-beli faunája“ című művének					
a) tiszteletdíja fejében	400	"	—	"	
b) műmellékletei kiállítására	305	"	78	"	705 " 78 "
3. Daday Jenő „A magyar állattani irodalom ismertetése“ című munka					
a) tiszteletdíjának végrészlete	100	"	—	"	
b) nyomtatása	331	"	67	"	
c) fűzése	5	"	40	"	437 " 07 "
4. Schenzl Guidó és Gruber Lajos „Földrajzi és mágnességi helymeghatározások kézikönyve“ című munkájuk					
a) tiszteletdíjának végrészlete	300	"	—	"	
b) fametszeteinek ára	70	"	—	"	370 " — "
5. Az Ó-Ruzsini barlang megvizsgálására, Lóczy Lajos, Török Aurél és Róth Samu uraknak					
					200 " — "
6. A Persányi hegységben teendő kutatásokra, Buday József úrnak tiszteletdíjából					
					60 " — "
7. Dr. Entz Géza úrnak a „Protozoákról“ szóló műve tiszteletdíjából (a Semsey-féle adományból)					
	200	"	—	"	
8. Rózsahegyi Aladár úrnak az Entz-féle munka fordításának tiszteletdíja fejében (a Semsey-féle adományból)					
	250	"	—	"	450 " — "
Összes kiadás: a) Az országos segélyből	2593	"	67	"	
b) Magánsegélyből	450	"	—	"	3043 " 67 "

V.

KÖNYVKIADÓ VÁLLALAT.

1) Az I-ső ciklus (1872—74) számlája 1882-ben.

B e v é t e l:	
1. Az 1882-ik évi összes bevétel	607 frt. 65 kr.
K i a d á s:	
1. Tiszti díjazásokra	91 frt. 08 kr
2. Bekötésre és szállításra	86 " 80 "
3. Alapítványul átíratott	429 " 77 "
Összes kiadás	607 " 65 "

2) A II-ik ciklus (1875—77) számlája 1882-ben.

B e v é t e l:	
Az 1882-ik évi összes bevétel	331 " 60 "
K i a d á s:	
1. Tiszti díjazásra	49 " 68 "
2. Kötésre és szállításra	26 " 80 "
3. Alapítványhoz átíratott	255 " 12 "
Összes kiadás	331 " 60 "

3) A III-ik ciklus (1878—80) számlája 1882-ben.

B e v é t e l:	
1. Az 1882-ik évi összes bevétel	933 frt. 50 kr.
K i a d á s:	
1. Tiszti díjazásra	142 " 92 "
3. Bekötési és szállítási költségek	147 " 41 "
3. Alapítványul íratott	643 " 17 "
Összes kiadás	933 " 50 "

4) A IV-ik ciklus (1881—83) számlája 1882-ben.

Bevétel:

1. 1881. évi maradvány	5080	frt.	28	kr.
2. Az 1882-ik évben befizetett évdíjak	8054	"	—	"
3. Az 1882-ik évben befizetett kötésdíjak	1061	"	50	"
Összes bevétel	14195	"	78	"
Levonván az összes kiadást	7825	"	20	"
1883-ik évre átvendő pénzkészlet	6370	"	58	"

Kiadás:

1. Fordítói és revizori tiszteletdíjak	1765	frt.	—	kr.
2. Nyomatási költségek	2056	"	82	"
3. Bekötési költségek	1140	"	—	"
4. Műmellékletekre és rajzokra	934	"	60	"
5. Kisebb nyomtatványok és végyesek	515	"	69	"
6. Tiszti díjazásra	908	"	09	"
7. Szolga fizetésekre	505	"	—	"
Összes kiadás	7825	frt.	20	kr.

VI.

ÖSSZESÍTETT VAGYON-KIMUTATÁS.

a) Alap tőke:

1. Értékpapírok névleges értéke	46220	frt.	—	kr.
2. Kötelezvényekben	1195	"	—	"
3. Kézpénzben	2126	"	74	"
	49541	frt.	74	kr.

b) Forgó tőke:

1. Bevételi többlet 1882. végén	4058	frt.	92	kr.
Összes tiszta vagyon kézpénzben, értékpapírokban és kötvényekben az 1882. év végén	53600	"	66	"
Összehasonlítva az 1881. végén kimutatott tiszta vagyonnal	46737	"	89	"
Az 1882-ik évi vagyonszaporodás	6862	"	77	"

(Az itt kimutatott tiszta vagyon összegén, 53600 frt. 66 kron felül, rendelkezik a *könyvkiadó vállalat* 6370 frt. 58 kr. készlettel s az *„országos érdekű kutatások és közlemények számlája“* 6763 frt. 30 kr. kézpénzzel.)

Kelt Budapesten, 1882-ik évi december 31-ikén.

LEUTNER KÁROLY,
pénztárnok.

A választmány részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

KLEIN GYULA, s. k.

DR. HORVÁTH GÉZA, s. k.

A közgyűlés részéről kiküldött szám- és pénztárvizsgáló bizottság:

EGRESY REZSŐ, s. k., GHYCY GÉZA, s. k.

SOMOGYI RUDOLF, s. k.

IV.

KÖNYVTÁRNOKI JELENTÉS.

— Heller Ágosttól. —

Tisztelt Közgyűlés! A nyugati országok kulturális középpontjain tekintélyes könyvgyűjtemények nyújtják azokat a mulhatatlan szükséges segédeszközöket, melyek nélkül a tudós nem tarthatja fenn az összeköttetést a tudományok multjával, melyek nélkül nem szerezhet tudomást a napi tudományos mozgalmakról. Hazánk fővárosa ma még nem rendelkezik olyan könyvtárral, mely teljességre nézve kibírná az összehasonlítást akárhány kis német egyetemi város könyvtárával, és még sok fáradságba

és tetemes pénzáldozatba fog kerülni, míg e tekintetben a tudományos buvárkodás megszerzi mindazokat a szükséges segédeszközöket, melyek nélkül sikeresen nem működhetik.

A kir. magyar Természettudományi Társulat könyvtára a szakkönyvtárak sorába tartozik, és mint ilyen csak szerény helyet foglal el. Tudományos folyóiratai újabb keletűek és az önálló tudományos művekből is hiányzanak nagyobb részt a régiebb klasszikus becsű művek, noha ez irányban az általam e helyről már többször hangoztatott elvek értelmében a könyvtár rendszeres kiegészítése a közelmúlt években

lassan, de szakadatlanul haladt. Azon összeköttetésnél fogva, melyet könyvtárunk a külföld néhány tekintélyesebb antiquáriátusával főtart, már számos esetben sikerült a könyvvásárlásoknál nagy szerepet játszó helyes időpontok kihasználásával a könyvtárt igen becses művekkel gazdagítani, illetve az egyes szakok kiegészítésén dolgozni.

A tudomány minden ágában van az alapvető műveknek bizonyos mennyisége, melyek nélkül valamely könyvtár a *könyvgyűjtemény* címét megérdemelheti ugyan, de nem a szoros értelemben vett „*bibliotheka*“ nevét. Habár a társulatunk helyiségeiben felállított könyvkészlet még nem követelheti a könyvtár e szigorú értelmezés kívánta címét: jól esik annak konstatálása, hogy szakadatlanul halad ez irányban, a mennyire ezt a rendelkezésre álló szerény pénz-erő megengedi.

Ha valamely könyvtár számára történő beszerzéseknél egyik tekintet az, hogy a szükséges régebbi művek szerzésének be, még kevésbé tévesztendő szem elől az ujonnan megjelenő könyvek beszerzése. Könyvtárunk nagy részben a természettudományok iránt érdeklődő művelt közönség követelményeinek szolgál s ez okból gondosan kiválasztandók mindazok a természettudományi művek vagy folyóiratok, melyek a szó nemesebb értelmében népszerűeknek és tudományterjesztőknek mondhatók. Es e tekintetben könyvtárunk és olvasóterem nemcsak hazánkban, de még másutt is igen tisztességesen megállná a helyét.

A kir. magy. Természettud. Társulat az ország természettudósainak és a természettudományokat kedvelő művelt közönségnek egyesülete. Azért nem elégedhetünk meg avval, hogy csak a művelt laikus igényeinek felelünk meg; a természettudományokkal szakszerűen foglalkozó társulati tagok, ha másképen nem juthatnak ujonnan megjelent egyik vagy másik szakmunkához, már évek óta fordulnak ahhoz a könyvhöz, mely a könyvtárt használók kívánalmait foglalja magába. Ők tudják, hogy a legtöbb esetben lehetséges volt kívánságaikat teljesíteni, ha olyan munkáról volt szó, mely a társulati könyvtár keretébe illett. A társulat magánjelleme, mely tagjai között különbséget nem ismer és minden hivatalos körülményességet kizár, lehetővé teszi, hogy ez irányban a teljesíthető kívánságok rövid úton eredményhez vezessenek.

Ezek után az általános megjegyzések után, áttérék jelentésem azon részéhez, mely a könyvtár jelenlegi állapotát tünteti fel.

A könyvtár f. é. januárhó 8-ikán 6266 műből állott, melyek közel 13,000 darabot tesznek. Az ez évi gyarapodás 272 mű, mintegy 860 darabban.

A következő táblázat, szokott módon

összeállítva, a könyvkészlet szakok szerinti felosztását tünteti elő.

A csoport neve	Csoportbetű	Művek száma		Gyarapodás 1882-ben	Gyarapodás %-okban
		1882-ig	1881-ig		
Anthropológia, ethnographia	A	206	191	15	7'2
Philosophia, tudománytörténelem	B	454	400	54	11'9
Chemia, chemia technológia	C	260	238	22	8'5
Astronómia, meteorológia	D	247	239	8	3'2
Geographia, útleírások, statisztika	E	443	426	17	3'8
Gazdaságtan	F	318	305	13	4'1
Zoológia	G	398	380	18	4'5
Botanika	H	365	346	19	5'2
Mineralógia, geológia	I	293	284	9	3'1
Orvosi tudományok	K	1267	1246	21	1'6
Physiológia, anatómia	L	251	241	10	3'9
Physika	M	358	325	33	9'2
Encyclopaediák, szótárak	N	147	144	3	2'0
Folyóiratok	O	244	236	8	3'2
Tudományos társulatok kiadványai	P	245	238	7	2'8
Vegyések	R	355	351	4	1'1
Hungarica	S	415	404	11	2'6
Összesen		6266	5994	272	4'3

A könyvtárból a lefolyt évben házi használatra kivett műveket 196 társulati tag, 1386 művet kölcsönöztek ki. E számba nincsenek betudva azok az olvasók, kik az olvasó-teremben használták valamely könyvet.

A Társulat jelenleg 140 tudományos társulattal folytatja a kiadványserét. Ezek közt van: 18 hazai, 17 osztrák, 52 németországi, 7 svájci, 5 francia, 3 angol, 6 németalföldi és belga, 12 olasz, 2 svéd és norvég, orosz és finnországi 6, 12 az egyesült-államokból, 1 délamerikai és 1 mexikói.

A lefolyt évben megindítottuk a kiadványserét a *sz. pétervári centrálobszervatóriummal*, mely eddigi igen becses közleményeit egy majdnem teljes példányban küldte meg.

Társulatunk könyvtára 42 év óta áll fenn. Fennállásától 1873-ig azaz 32 éven keresztül összesen 12,369 frt. 50 krt fordított könyvtárára. Az utolsó tíz év alatt 20,088 frt. 14 kr. fordított ugyanarra a célra. A lefolyt 1882-ik évben az előirányzott 2000 frtból tényleg kiadtunk 1999 frt. 91 krt. Így a Társulat fennállásától fogva máig összesen 32,457 frt. 64 krt adott könyvekre és bekötésekre.

Könyveknek reális értékét meghatározni mindig nehéz feladat. Anyyra függ ez mindenféle körülménytől, hogy legfeljebb kerek számban lehetséges értéket kifejezni.

Ha tekintetbe vesszük, hogy a társulat pénzén legnagyobb részét csakis újabb és értékesebb könyv szereztett be, hogy azonkívül ajándék, különösen pedig kiadványcsere által becses és értékes könyvek tetemes halmaza jutott a könyvtárba, azt hiszem, nem becslöm túl, ha a könyvek értékét 30—35,000 frt. határok közt veszem fel. Ez képezi tehát társulatunk vagyonának egy jelentékeny részét, még pedig nem azt, a mely a legkisebb százalék szerint kamatozik.

Elnök a tisztí jelentéssel kapcsolatban tudatja, hogy a választmány a közgyűlést megelőzőleg a mult évi számadásokat, a pénztárt meg a könyvtárt kebeléből kiküldött bizottságok által megvizsgáltatta; a számadásokat és pénztárt azonkívül az a háromtagú bizottság is megvizsgálta, melyet a mult évi közgyűlés küldött ki e célra. Titkár felolvassa e bizottságok jelentéseit:

1. Klein Gyula és Horváth Géza urak, mint a választmány részéről a számadások és a pénztár megvizsgálására kiküldöttek, a pénztárnok számadásainak hitelesítő lapjára a következő váradékot írták: „Jelen számadás teteleit úgy egymással valamint a könyvekkel, pénztárral és értékpapirokkal összehasonlítottuk és azokat minden tekintetben rendben találtuk. Budapesten 1883. jan. 8-ikán.

2. Egresy Rezső, Ghyczy Géza és Somogyi Rudolf urak, mint a számadások és pénztár megvizsgálására a mult évi közgyűlés részéről kiküldöttek, a pénztári számadások hitelesítő lapjára következő nyilatkozatot írták: „Alulírottak, mint a közgyűlés részéről a számadások és pénztár megvizsgálására kiküldöttek, úgy a számadási könyveket, mint a pénztári készletet és az értékpapirokat megvizsgáltuk; a számadást rendben, a pénztári készletet és értékpapirokat a számadásilag kimutatott mennyiségben hiány nélkül találtuk. — Budapesten 1883. január 15-ikén.”

3. Bene Rezső, br. Eötvös Loránd és Wartha Vincze urak, mint a választmány részéről a könyvtár megvizsgálására kiküldött bizottság tagjai, a következőleg nyilatkoznak: Alulírottak a K. M. Természettud. Társulat könyvtárának megvizsgálására kiküldetvén, f. évi január 8-ikán a könyvtár helyiségében megjelentünk s a könyvek leltárát, a könyvek elhelyezését, az olvasó szobát, a katalógusokat megvizsgáltuk. Örömmel jelentjük, hogy

a most egy éve kifejezett óhajtásunk, mely a választmány helyeslésevel is találkozott, teljességbe ment. Ugyanis a régiebb és ki nem egészíthető folyóiratok értékesítése, folyamatban van; továbbá a folyóiratok és füzeteként megjelenő munkákról és a cserepéldányokról külön mellékkatalógusok vezetettek, melyekből most minden pillanatban világosan kivehető, melyik folyóiratnak vagy munkának mely számai érkeztek meg a Társulat könyvtárába. — Örömmel jelentjük továbbá, hogy a könyvtárban mindent teljes rendben találtunk; a leltár, a katalógusok, a könyvtárból házi használatra kivett könyvek jegyzéke, pontosan vannak vezetve. — Kelt Budapesten, 1883. január 8-ikán.

E jelentésekkel kapcsolatban elnök a következő kérdést intézi a közgyűléshez: „Van-e a jelenlevők közül valakinek észrevétele az imént felolvasott tisztí jelentésekre?”

Mínthogy észrevételt senki sem tett, kérdi az elnök: „Tudomásul veszi-e a közgyűlés a tisztí jelentéseket?”

A közgyűlés a tisztí jelentéseket tudomásul veszi.

Titkár előterjeszti, hogy a jelen évben az országos érdekű kutatások köréből *chemiai és kohászati* munkákra kerül a sor; kéri a közgyűlést, hogy e célra pályadíjjal 1000 frtot tűzzön ki.

A közgyűlés elhatározza e pályázatnak szokott módon való kihirdetését. (L. a borítékon.)

A titkár, jelentve, hogy a Bugát-alapból kitűzendő 300 frtnyi pályadíjra ez évben *állattani* munka következik, előadja, hogy a választmány a következő kérdést ajánlja kitűzni: „*Kivántatik valamely érdekesebb állat vagy kisebb állatscsoport boncz-, szövet- és élettana, fölvilágosító ábrákkal, önálló buvárlatok alapján.*” — Jutalma a Bugát-alapítványból 300 (háromszáz) forint. A beküldés határideje 1884. okt. 31-ike.

Evvel kapcsolatban titkár előterjeszti, hogy a választmány, vonatkozással a pénztár ez idei kedvező állására, és tekintve a pályakérdés széles körre való kiterjedését, ajánlja, hogy arra az esetre, ha két pályamű találatnák a díjra érdemesnek, a 300 frt. a Társulat forgó tőkéjéből e másodíknak is megadassék.

A közgyűlés a pályakérdést a választmány javaslatával együtt elfogadja és a titkárságot megbízta, hogy a pályázatot szokott módon hirdesse ki. (L. a jelen füzet borítékán.)

Titkár bejelenti a mult évben választott tagokat, elmondván, hogy az örökítő tagok száma 5-tel szaporodott, a rendes tagok sorába pedig 328 új tag választatott.

A közgyűlés a tagok neveit, mínthogy

a Közlöny horitékán mindenkor közöltettek, felolvastattaknak tekintí és megválasztásukat tudomásúl veszi.

Elnök az 1883-iki számadások megvizsgálására Ghyczy Géza, Somogyi Rudolf és Egresy Rezső urakat jelölve ki, a közgyűlés ezt helybenhagyja és nevezett tagokat a számadások és a pénztár megvizsgálásával megbizza.

Elnök kérdést intéz a jelenlevőkhöz: van-e valakinek valami indítványa?

Indítványt senki sem tett.

Rózsahegy Aladár, mint a szavazatszedő bizottság elnöke jelentést tesz a választások eredményéről: Beadatott 104 szavazat. Abszolút többséggel megválasztattak a következők:

Elnökül: Szily Kálmán 79 szavazattal.

Alelnökül: Balogh Kálmán 75 és br. Eötvös Loránd 78 szavazattal.

Első titkárrul: Fodor József 86 szavazattal.

Másodtitkárrul: Paszlavszky József 81 szavazattal.

Könyvtárnokul: Heller Ágost 92 szavazattal.

Pénztárnokul: Leutner Károly 80 szavazattal.

Választmányi tagokul: *Allattanra*: Margó Tivadar 85 szavazattal; *Élettanra*: Müller Kálmán 85 és Plósz Pál 80 szavazattal; *Növénytanra*: Jurányi Lajos 76 és Klein Gyula 63 szavazattal; *Természettanra*: Sztoczek József 93 szavazattal; *Vegytanra*: Say Móricz 61 és Wartha Vincze 92 szavazattal.

A közgyűlés éljenezve üdvözli a megválasztottakat.

A szavazatszedő bizottság elnöke je-

lenti, hogy az alapszabályok értelmében két másodtitkár választandó; a szavazásnál azonban csak egy kapott abszolút többséget, azért kéri a közgyűlést, hogy a legtöbb szavazattal bíró két jelölt: Dr. Horváth Géza és Dr. Örley László között szűkebb szavazást rendeljen el.

A közgyűlés jelenlevő tagjai készek a szűkebb szavazás megejtésére.

Elnök, gondolván hogy a jelenlevők a szavazatok összeszámlálásának végét bevárni nem hajlandók, a közgyűlést formailag berekeszti, jelezvén, hogy a választás eredménye a napi lapok után fog közöltetni.

A másodszeri szavazás eredménye a következő: Beadatott 68 szavazat; ebből kapott Horváth Géza 38-at, Örley László 29-et. E szerint második másodtitkárrá Dr. Horváth Géza választottat.

A tisztikar 1883—1885-re következőleg alakult meg:

Elnök: Szily Kálmán; alelnök: Balogh Kálmán, br. Eötvös Loránd; első titkár: Fodor József; másodtitkár: Paszlavszky József és Horváth Géza; könyvtárnok: Heller Ágost; pénztárnok: Leutner Károly.

Az egész választmány tagjai 1883-ra a következők:

Allattanra: Frivaldszky János, Horváth Géza, Kriesch János, Margó Tivadar. *Asvány- és földtanra*: Krenner József Sándor, Lóczy Lajos, Semsey Andor és Szabó József.

Élettanra: Mihákovics Géza, Müller Kálmán, Plósz Pál és Thahoffer Lajos.

Növénytanra: Dapsy László, Jurányi Lajos, Klein Gyula és Schuch József.

Természettanra: Fröhlich Izor, Schenzl Guido, Schuller Alajos és Sztoczek József.

Vegytanra: Lengyel Béla, Say Móricz, Than Károly és Wartha Vincze.

LEVÉLSZEKRÉNY.

(—) KÉRELEM. Alulírott feladatául tűzte ki hazánk alsórendű gerinceseinek faunáját, a hazánkban előforduló halak, *amphibiumok* és *reptiliumok* természetrajzát megírni. Hogy feladatának minél teljesebb mértékben megfelelhessen, szükséges a hazánkban előforduló halak, *amphibiumok* és *reptiliumok* lehetőleg minden fajának a birtokába jutnia, miért is bizalommal fordul hazánk mindazon polgárához, ki őt vállalatában támogatni képes, szíveskedjenek az egyes vizek halfajait, az egyes vidékek béka-, gyík-, szalamandra-, kigyófajait hozzá (Bpest, VIII. müegyetem) beküldeni. A tárgyak egyszerűen spiritusba teendők; a postára legcélszerűbb azokat disznó- vagy marhahólyagba rakva, spiritust reájok öntve, a hólyagot bekötve és skatulyába helyezve feladni. Az állat *lelet helyétés az ott*

helyben lévő közönséges nevét mindenkor kérném feljegyezni. A portót és egyéb költségeket örömmel viselem.

KRIESCH JÁNOS, müegytemi tanár.

(—) NEMES BAROMFI. Tudva, mennyire kedvelik magyar gazdasszonyaink udvarukon a díszes baromfit, felemlítjük, hogy a „Budapesti Állat-Növényhonosító Társaság,” mely az állatkertben már régóta nevel tiszta rassz-baromfit, újabban igen szép fajtákkal gyarapította gyűjteményét, és azon van, hogy a szép baromfi kedvelőinek e fajtákból költésre való tojással szolgáltson. A különféle tojások árjegyzékét kívánatra megküldi az állatkert igazgatósága (Budapest, Városliget, Állatkert). A megrendelések minél hamarább teendők, mert a tojásokat a megrendelés sorrendjében szállíthatja csak az igazgatóság. SZERK.

METEOROLÓGIAI ÉS FÖLDMÁGNESSÉGI FÖLJEGYZÉSEK

A. M. KIR. KÖZFONTI INTÉZETEN, BUDAPESTEN.

1883 JANUÁR HÓBAN

A.

Nap	Légnyomás milliméterben				Hőmérséklet C. fokban				Páranyomás milliméterben				Nedvesség százalékokban				Csapadék milliméterben	
	7h	2h	9h	közép	7h	2h	9h	közép	7h	2h	9h	közép	7h	2h	9h	közép		
	reggel	d. u.	este		reggel	d. u.	este		reggel	d. u.	este		reggel	d. u.	este			
1	754.3	753.0	752.9	753.4	0.0	-0.6	-0.5	-0.4	4.6	3.7	3.7	4.0	100	85	85	90	●*	8.0
2	52.1	50.8	49.7	50.3	-0.2	0.6	0.7	0.4	4.4	4.4	4.7	4.5	96	92	98	95	●	4.7
3	46.6	44.9	45.1	45.5	1.6	4.2	6.5	4.1	5.2	6.0	5.2	5.5	100	97	72	90		
4	45.9	46.6	49.8	47.4	3.7	4.5	1.6	3.3	4.7	4.6	3.1	4.1	78	73	59	70		
5	52.9	53.6	57.3	51.6	-1.0	1.1	-3.6	-1.2	3.8	2.7	2.7	3.1	88	55	78	74		
6	62.4	64.0	65.3	63.9	-7.0	-5.4	-9.6	-7.3	1.5	1.5	1.6	1.5	57	49	74	60		
7	63.9	61.5	60.0	61.8	-12.8	-7.0	-10.9	-10.2	1.4	1.6	1.5	1.5	84	62	79	75		
8	58.0	56.9	56.5	57.1	-12.2	-6.6	-10.5	-9.8	1.5	1.6	1.7	1.6	89	58	83	77		
9	55.4	53.8	52.0	53.7	-10.6	-2.5	-8.0	-7.0	1.6	2.0	2.0	1.9	80	52	83	72		
10	49.1	49.1	49.5	49.2	-7.0	-3.1	-8.0	-6.0	2.4	2.0	2.0	2.1	89	55	83	76		
11	50.8	52.4	55.0	52.7	-8.0	-2.9	-7.4	-6.1	2.0	2.2	1.6	1.9	83	59	61	68		
12	55.3	52.6	50.5	52.8	-8.0	-4.0	-4.7	-5.6	1.7	2.2	2.4	2.1	71	64	74	70		
13	47.6	46.7	46.9	47.1	-4.9	-2.9	-1.6	-3.1	2.0	2.6	3.4	2.7	64	72	84	73		
14	46.7	46.1	47.2	46.7	0.4	4.0	2.2	2.2	2.5	3.2	3.9	3.2	54	52	74	60		
15	47.9	47.3	48.1	47.8	1.2	3.3	1.4	2.0	4.0	4.3	4.7	4.3	80	75	93	83		
16	47.8	47.9	49.5	48.4	0.1	0.5	0.3	0.3	3.8	3.4	4.1	3.8	83	71	87	80		
17	53.0	55.1	57.5	55.2	-2.0	2.4	-0.7	-0.1	3.0	3.4	3.4	3.3	76	61	79	72		
18	60.1	61.4	63.6	61.7	-2.5	-0.4	-2.3	-1.7	3.4	3.8	3.5	3.6	89	85	92	89		
19	64.7	63.8	63.7	64.1	-5.0	0.6	-5.0	-3.1	2.9	2.9	2.7	2.8	93	61	86	80		
20	62.6	61.4	60.0	61.3	-8.6	-3.7	-5.1	-5.8	2.2	3.2	3.1	2.8	94	93	100	96		
21	54.5	51.7	51.4	52.5	-8.2	2.6	2.6	-1.0	2.4	3.1	3.2	2.9	100	57	58	72		
22	51.0	50.2	49.9	50.4	-1.2	1.2	-1.5	-0.5	2.9	2.6	2.9	2.8	69	52	70	64		
23	51.2	51.7	54.4	52.4	-2.6	-0.9	-5.5	-3.0	2.7	2.8	2.9	2.8	72	65	96	78	*	0.7
24	55.6	54.9	54.3	54.9	-6.4	-1.8	-3.6	-3.9	2.2	2.4	2.4	2.3	79	60	69	69		
25	50.6	48.4	47.6	48.9	-3.2	-2.7	-2.3	-2.7	2.1	3.5	3.5	3.0	59	94	89	81	*	4.7
26	47.0	45.2	45.0	45.7	-1.8	1.0	-1.1	-0.6	3.8	3.4	3.8	3.7	94	68	90	84		
27	44.9	46.5	50.2	47.2	-5.5	0.4	0.6	-1.5	2.9	3.7	3.6	3.4	98	78	75	84	*	1.2
28	48.7	47.8	51.5	49.3	-0.8	3.3	3.8	2.1	3.8	4.0	3.4	3.7	88	70	55	71	*	1.7
29	55.8	55.0	52.7	54.5	1.8	5.4	1.4	2.9	3.5	3.6	3.8	3.6	66	53	74	64		
30	49.8	47.8	47.1	48.2	-0.4	3.8	2.0	1.8	3.9	3.9	4.0	3.9	89	65	75	76		
31	46.8	45.5	44.7	45.7	0.8	3.0	0.4	1.4	4.0	4.3	4.3	4.2	82	76	90	83		
Közép	752.7	752.1	752.5	752.4	-3.5	-0.1	-2.2	-1.9	3.0	3.2	3.2	3.1	82	68	80	77		

A hőmérséklet valódi közepe: — 2.1 C. (Normál-érték: — 1.4 C.) — A légnyomás maximuma: 765.3 mm. 6-án este 9 ór. — A légnyomás minimuma: 744.7 milliméter, 31-én este 9 ór. — A hőmérséklet maximuma: + 6.5 C. 3-án este 9 ór. (Normál-érték: + 7.8 C.) — A hőmérséklet minimuma: — 12.8 C. 7-én reggel 7 ór. (N.-é.: — 10.1 C.) — A nedvesség minimuma: 49%, 6-án d. u. 2 ór. (N.-é. 56%) — A napok száma, melyeken csapadék esett: 6, (N.-é.: 12.) — A csapadékok összege: 21 mm. (16 évi közép-érték: 39 m.m.) Elpárolgás Január hóban 19.5 m. m.

Jelek magyarázata: köd ☁, eső ●, hó ✱, jégeső ▲, égi háború ☄, villámlás ⚡, dara △, óncs idő ☁, harmatvíz ▽ jellel jelöltetik. — ny = nyoma.

METEOROLÓGIAI ÉS FÖLDMÁGNESSÉGI FÖLJEGYZÉSEK

A M. KIR. KÖZPONTI INTÉZETEN, BUDAPESTEN.

1883 JANUÁR HÓBAN.

B.

Nap	Szélirány és szélerő			Felhőzet				Ozon		Mágnesi elhajlás				Mágnesi intenzitás (N.)			
	7h	2h	9h	7h	2h	9h	közép	éjjel	nap-	7h	10h	2h	9h	7h	10h	2h	9h
	reggel	d. u.	este	reggel	d. u.	este			pal	reggel	d. e.	d. u.	este	reggel	d. e.	d. u.	este
1	W ¹	N ¹	N ²	10	10	10	10·0	0	0	8°32'·3	8°33'·3	8°35'·4	8°28'·6	62·4	61·3	63·3	65·2
2	N ¹	—	—	10	10	10≡	10·0	0	0	32·0	33·5	34·1	32·0	61·7	59·7	62·3	61·5
3	S ¹	—	W ²	10	10≡	2	7·3	0	5	32·0	32·3	33·7	31·6	62·7	61·6	63·6	63·4
4	W ⁵	W ⁶	W ⁷	2	9	0	3·7	7	7	31·4	32·6	33·6	32·7	63·9	62·9	64·6	65·1
5	W ⁴	W ⁵	W ⁶	0	0	0	0·0	7	9	31·1	32·6	34·0	33·2	61·9	62·9	64·5	65·3
6	NE ²	NE ¹	N ¹	7	0	0	2·3	5	0	32·0	33·2	36·0	31·2	62·7	63·0	61·7	60·4
7	W ¹	SE ¹	—	0	0	0	0·0	3	0	32·3	31·8	36·0	29·9	62·4	61·2	62·6	55·2
8	S ¹	SE ¹	—	0	0	0	0·0	0	0	33·0	34·0	31·2	30·6	63·0	62·3	59·8	61·3
9	NW ¹	—	—	0	0	0	0·0	0	0	31·1	32·3	34·0	31·9	65·1	63·7	64·7	63·6
10	E ¹	E ¹	E ¹	7	8	0	5·0	0	0	31·9	33·0	33·5	32·2	65·0	64·8	64·9	65·6
11	N ¹	NE ³	—	0	0	0	0·0	0	0	31·3	32·5	33·2	31·8	65·4	62·6	65·2	65·6
12	NE ¹	NE ²	E ³	10	1	10	7·0	0	0	32·1	31·9	34·5	32·4	65·9	64·9	65·4	64·2
13	E ³	E ²	E ²	10	10	10	10·0	0	0	31·8	31·7	36·0	32·3	65·9	62·1	66·9	66·2
14	E ²	E ²	—	10	7	9	8·7	0	0	31·8	33·2	36·3	29·1	66·6	60·7	64·3	63·9
15	—	—	—	10	10	10	10·0	0	0	32·0	33·0	35·3	31·9	65·8	63·3	64·5	63·4
16	S ¹	SE ¹	—	10	9	9	9·3	0	0	31·0	32·0	34·0	32·1	65·3	59·8	63·0	66·3
17	SE ¹	—	—	10	0	0	3·3	0	0	32·3	33·3	35·5	32·3	66·2	60·6	62·5	66·7
18	E ¹	E ¹	—	5	0	3	2·7	0	0	32·8	32·0	34·9	29·3	66·4	58·4	62·2	65·5
19	—	—	W ¹	0	0	0	0·0	0	0	31·4	32·0	34·5	32·2	64·8	59·4	62·7	66·3
20	S ¹	—	S ¹	0	3	10≡	4·3	0	0	31·4	31·7	31·6	30·0	61·6	62·2	61·8	63·3
21	SE ²	—	W ⁵	3≡	4	0	2·7	5	7	31·3	33·2	36·7	31·1	64·0	59·6	59·2	64·2
22	W ⁶	W ⁶	W ⁶	0	4	0	1·3	5	7	31·7	31·3	35·5	32·1	67·3	63·4	62·0	65·6
23	NW ³	NW ⁵	W ³	2	9	6	5·7	7	9	32·0	31·7	35·2	32·1	66·0	62·9	63·9	65·9
24	N ¹	NE ²	NE ³	0	6	1	2·3	5	0	31·9	31·8	35·0	29·8	66·7	64·9	67·0	62·5
25	NE ³	NW ¹	—	9	10	10	9·7	0	0	32·3	32·0	37·9	26·5	66·8	65·4	61·0	56·9
26	—	—	—	9	7	3	6·3	0	0	34·0	32·4	36·7	28·9	69·7	60·6	58·9	62·6
27	—	—	N ⁴	9≡	9	0	6·0	0	7	31·9	31·7	34·7	31·2	64·2	62·3	65·5	64·6
28	S ¹	W ¹	W ⁵	9≡	1	5	5·0	5	7	32·1	31·9	34·1	27·6	67·5	64·3	63·6	71·9
29	W ³	W ¹	W ¹	0	1	9	3·3	6	0	32·2	31·7	35·9	31·7	65·9	63·2	63·3	64·8
30	S ¹	—	S ¹	9	5	9	7·7	2	0	32·4	31·1	35·4	32·0	65·9	63·7	63·0	66·1
31	N ¹	E ¹	E ²	9	10	7	8·7	3	0	32·1	31·6	35·9	32·0	67·1	64·7	65·0	62·6
Közép	—	—	—	5·5	4·9	4·3	4·9	1·9	1·6	—	—	—	—	—	—	—	—

A szélirányok eloszlása: N NE E SE S SW W NW — Közép szélerősség 1·6

százalékokban: 12 12 20 8 12 0 30 6

A szélirányok jelölésmódja ugyanaz, melyet Angolországban használnak, ú. m. *észak* = *N* (north), *dél* = *S* (south), *kelet* = *E* (east), *nyugat* = *W* (west).

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhetsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.